

Posudek habilitační práce Mgr. Pavla Suchánka, PhD.

Triumf obnovujícího se dne. Umění a duchovní aristokracie na Moravě 18. století,
předložené na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně

Když v roce 1994 kolektiv autorů pedagogicky i badatelsky těsně spjatých s Filozofickou fakultou brněnské univerzity vydal obsáhlou monografii „*Umění baroka na Moravě a ve Slezsku*“, bylo evidentní, že tato kniha představuje důležité, dlouhý čas očekávané završení jedné etapy výzkumu dlouho opomíjeného fenoménu barokistických bádání u nás. Vzhledem k tomu, že poskytla základní sumu vědomostí o klíčových uměleckých dílech barokní epochy na teritoriu Moravy a Slezska, stejně jako i o tvůrcích zde působících, a zejména poprvé ozřejmila historický kontext jejich vzniku, vytvořila spolehlivé a nepominutelné východisko pro jakékoliv další bádání. Současně se ovšem stala velkou výzvou pro mladší generaci moravských historiků umění, v čele s absolventy kateder dějin umění Univerzity Palackého v Olomouci a Masarykovy univerzity v Brně, které podněcovala k novému promyšlení této problematiky. Výsledkem toho byla nejen monografická zpracování tvorby řady známých i dosud opomíjených umělců, případně celistvé zmapování produkce ve významných kulturních centrech (Olomouc, Znojmo, rakouská část Slezska), které vydatně přispěly mj. k lepšímu poznání dochovaného fondu barokního umění, ale především změna metodologických přístupů při jeho hodnocení, založeném již nejen na tradičních umělecko-historických východiscích, jmenovitě na zkoumání formálních a stylových aspektů uměleckých děl.

Jeden z výrazných příkladů zdárného naplnění podobných snah o inovativní pohled na barokní umění na Moravě v poslední době představuje bezesporu kniha Pavla Suchánka „*Triumf obnovujícího se dne. Umění a duchovní aristokracie na Moravě 18. století*“ z roku 2013, kterou její autor předložil jako svůj spis habilitační. Výstižně zvolený, vpravdě ikonický název knihy se programově odvolává k ikonograficky pozoruhodnému obrazu, jehož zdařilé interpretaci je věnována jeden z oddílů knihy, malby, kterou v letech 1746/1747 vytvořil významný vídeňský malíř Michelangelo Unterberger na objednávku olomouckého biskupa Ferdinanda Julia Troyera pro jeden z jeho ceremonálních kočárů. Vysvětlující podtitul pak ohlašuje, že ústředním tématem je zkoumání, jaký vztah k umění měla duchovní aristokracie 18. století, reprezentovaná zejména trojicí posledních olomouckých biskupů před povýšením biskupství na arcibiskupství, Ferdinandem Juliem Troyerem (1746–1758), Leopoldem Friedrichem Egkhem (1758–1760) a Maxmiliánem Hamiltonem (1761–1776), respektive několika reprezentativně vybranými, typologicky odlišnými představiteli tamní metropolitní

kapituly (Jan Matěj z Thurnu a Valsassiny, František Julián Briada, Jiří Jindřich z Mayerswaldu, František Řehoř Giannini).

I když zatím publikované recenze Martina Pavlíčka, Daniely Timkové a Ivo Cermana Suchánkovy knihy v časopisech *Umění*, *Cornova* a *Dějiny a současnost* výmluvně dokládají, že obsahově i formálně zdařilá práce byla odbornou i širší veřejností příznivě přijata, nezbytnost vyhovět formálním požadavkům habilitačního řízení si nicméně vyžaduje její posouzení. Vzhledem k nepřehlédnutelným kvalitám předloženého spisu a také proto, že jeho autora znám již dlouho, nejprve jako studenta mimořádně zaujatého pro obor, jenž si zvolil, a posléze i jako mladšího kolegu, kterého jsem měl možnost sledovat během jeho odborného růstu, během něhož se vyprofiloval jako vysoce kvalifikovaný odborník právě na problematiku barokního umění a kultury na Moravě, to však nepředstavuje úkol nikterak náročný.

Předložený habilitační spis, který názorně reflektuje Suchánkovu dosavadní, systematickou badatelskou a publikační činnost, poskytuje totiž víc než přesvědčivý doklad odborných kvalit habilitanta. Tematicky i metodologicky navazuje zejména na jeho knižně vydanou disertační práci věnovanou uměleckému mecenátu opatů premonstrátského kláštera Hradisko u Olomouce v 18. století (*K větší cti a slávě. Umění a mecenát opatů kláštera Hradisko v 18. století*, Brno 2007), jakož i na řadu studií, v nichž promýšlel a rozpracoval některé základní teze připravované monografie, respektive publikoval její dílčí výstupy. Ve své monografické práci se soustředil obzvláště na vyšetření funkce, která umění a uměleckým dílům příslušela v době jejich vzniku, na objasnění významu, kterým jim byl tehdy přikládán, a konečně na představení a pochopení dobové percepce uměleckých děl v konkrétním sakrálním či profánním prostoru, pro který byly určeny. Při takto zaměřené analýze, historiky umění dosud až na zcela ojedinělé výjimky opomíjené, se mohl opřít o jednak výsledky vlastní úctyhodné heuristické práce mj. v archivech olomouckého arcibiskupství a arcibiskupské konsistoře, jednak o soudobé teoretické traktáty a dochovaná svědectví současníků a jejich případná hodnocení. Východiskem jeho analýzy jsou však pochopitelně hlavně různorodé, příkladně zvolené umělecké a kulturní artefakty, představující výsledky velkorysých a poučených mecenášských aktivit olomouckých biskupů a kanovníků (nástěnné malby, portréty, ceremoniální kočáry, sloužící intronizačnímu vjezdu biskupů, funerální památníky, varhany, předměty uměleckořemeslné povahy jako nábytek, porcelán, nebo vyšívané krbová zástěna), nebo jejich sběratelských zálib (obrazy, knihy, rytiny, klenoty a šperky, orientální zbraně ad.).

Pro svůj výklad autor příhodně zvolil formu koncisně formulovaných příkladových studií, které jsou uspořádány do čtyř tematicky konsistentních hlavních oddílů, nazvaných „Rituály a obrazy moci“, „Obraz, dějiny a paměť“, „Reálné prostory“ a „Od obrazu k umění“, v jejichž kapitolách pak podrobuje subtilní a ve svých závěrech přesvědčivé analýze vzájemné vztahy mezi uměním, ideologií a barokními (ceremoniálními či pohřebními) rituály, utváření nejen institucionální historické paměti, ale i individuální památky na konkrétní jednotlivce, či sociální roli výtvarného artefaktu v různých prostředích, stejně jako dobovou, názorově mnohostrannou reflexi uměleckých děl diváky, poučenými znalci a milovníky umění. V této souvislosti se sluší připomenout, že analogické přístupy se zdarem uplatnil v souběžně vydané publikaci *„Obrazy očiště, studie o barokní imaginaci“* (Brno 2013), věnované barokním uměleckým dílům poprvé souhrnně zpracovávajících téma očiště, kterou napsal ve spolupráci s brněnským historikem Tomášem Malým.

Většinou se očekává, že posudek oponenta habilitačního spisu obsahuje alespoň nějakou výtku či otázku. Přiznám se, že závažnější nedostatek, ať již obsahové či formální povahy, který by mne k tomu opravňoval, jsem neobjevil. I proto mohu s plnou zodpovědností a potěšením konstatovat, že kvalitní, metodologicky zralá, v nejednom ohledu nesporně přínosná a také zdravě provokativní, protože podněcující publikace Pavla Suchánka *„Triumf obnovujícího se dne. Umění a duchovní aristokracie na Moravě 18. století“*, měrou svrchovanou splňuje všechny požadavky kladené na spis, na jehož základě má být udělen vědeckopedagogický titul docent. Zcela zřetelně dokládá nejen autorovu spolehlivou orientaci ve zpracovávaném tématu, ale plně prokazuje jeho schopnost vědecké práce, patrnou jak v kladení otázek, tak v bezpečné, výstižné a poučené interpretaci množství nově zjištěných poznatků a informací, získaných neúnavným a časově náročným studiem bohatého archivního materiálu, aniž by ovšem – a to je potřeba zdůraznit – autor uvázl v pasti přemíry zajímavých, ale jen dílčích zjištění. K přesvědčivosti autorova výkonu v neposlední řadě přispívá i jeho nepochybná dovednost tlumočit výsledky svého bádání srozumitelným jazykem, přístupným nejen úzkému okruhu zasvěcených odborníků. Výpovědní hodnotu argumentačně vyváženého, dobře strukturovaného textu navíc zvyšuje i bohatý, vhodně zvolený obrazový doprovod. Proto předloženou práci bez váhání doporučuji jako podklad pro habilitační řízení.

Prof. PhDr. Lubomír Slavíček, CSc.

Brno, květen 2015